

Com apartar Síria del negoci terrorista

FLYNT LEVERETT

La victòria militar sobre el règim de Saddam Hussein ha autoritzat alguns membres de l'administració Bush a mirar d'emprendre altres accions decisives contra els estats que emparen el terrorisme. Síria ha esdevingut, per als de la línia dura, el proper objectiu en la guerra contra el terrorisme.

Ho sé, perquè he sentit aquest argument bastament al llarg d'aquests dies. Els darrers vuit anys he estat involucrat en la política que els Estats Units han mantingut amb Síria, com a analista de la CIA, a l'oficina de planificació de la política del Departament d'Estat, a la Casa Blanca. En tot aquest temps, mai com ara no havia vist els oficials tan decidits a enfrontar-se al règim de siria.

És comprensible que estiguem preocupats per aquell país. Síria ha donat suport, des de fa molt de temps, a grups terroristes, i també ha acumulat armes de destrucció massiva. A més, Síria ha fet costat a Saddam fins al final, la qual cosa demostra una voluntat de desafiar els interessos americans. Però l'administració de Síria té també una oportunitat estratègica que seria imprudent no explotar. D'ençà dels atacs de l'11 de setembre, que el problema de com traure els estats del terrorisme ha estat l'aspecte més rellevant de la política exterior americana.

A l'Afganistan i a l'Iraq, hem aconseguit aquestes finalitats, enderrocant règims irredimibles. Però, en el cas de Síria, és possible canviar l'actitud d'un govern que patrocina el terrorisme sense traure'l del poder? Podem reformar la posició de Síria, no per mitjà de la força, sinó diplomàticament?

La resposta és que sí. La visita a Damasc del secretari d'Estat, Colin Powell, pot ser el primer esglaó d'aquest experiment.

L'èxit del compromís depèn, en gran part, del president de Síria, Baixar al-Assad. Al-Assad no és un fanàtic, com el mul·là Muhàmmad Omar, el líder talibà, ni un bèstia incorregible com Saddam. És un home jove, educat a la manera occidental i casat amb una dona que va nàixer a Gran Bretanya, i que va formar part del programa d'entrenament d'executius J. P. Morgan. El president ha expressat clarament, en privat, la necessitat que té Síria de modernitzar-se, i ha deixat anar que, a llarg termini, és bo per als interessos de Síria mantenir unes bones relacions amb els EUA. Però aquesta predisposició del president cap al compromís es veu constreta per la manca d'autoritat efectiva que té. Al-Assad tenia només 34 anys quan va esdevenir president, després de la mort de son pare, Hafiz al-Assad, el juny del 2000. Fins aquell moment, la major part de la seua carrera política havia consistit a encapçalar la Sy-

“El president Baixar al-Assad ha expressat clarament, en privat, la necessitat que té Síria de modernitzar-se, i ha deixat anar que, a llarg termini, és bo per als interessos de Síria mantenir bones relacions amb els EUA”

rian Computer Society. Com que arrossega diversos consellers clau de l'època de son pare, encara no gaudeix de prou reputació per emprendre canvis polítics fonamentals ell sol. Només cal que observem el president a les reunions on l'acompanyen el primer ministre (que ocupa el càrrec des del 1984), el ministre de Defensa (que ho fa des del 1982) o el vicepresident (un puntal del règim d'ençà dels anys setanta) per adonar-nos de les restriccions amb les quals s'enfronta. És per això que no hi haurà prou amb què els americans es presenten a Damasc i li facen la llista de greuges pels lligams de Síria amb Hezbol·lah i Hamàs, perquè Al-Assad es pose a treballar. Ja fa temps que els líders sirians senten aquest tipus de queixa, i que hi responen amb la mateixa retòrica suada. Ara per ara, el que cal és evitar les generalitzacions i donar-li-ho tot ben mastegat, a Al-Assad: dir-li els passos que ha de fer. És a dir, per exemple, tancar les oficines que els grups terroristes palestins, com ara Hamàs o la Jihad Islàmica, tenen a Damasc; expulsar els líders terroristes, com ara el de la

Jihad, Ramadan Salah; evitar que el subministrament de l'Iran a Hezbol·lah travesse Síria de camí cap al Líban. Després, hauríem de subratllar una sèrie de mesures per aplicar-les en cas que Síria no actue segons desitgem. Podríem començar per sancions econòmiques addicionals –com ara bandejar Síria de la reconstrucció de l'Iraq i imposar-li un embargament comercial– i acabar per atacar, de manera encoberta o manifesta, alguns objectius relacionats amb el terrorisme, a Síria o al Líban.

Donades les restriccions polítiques d'Al-Assad, fent ús de la força directament, sense intentar la via diplomàtica, només aconseguiríem alguns ajustaments tàctics a curt termini. Per tal que s'esdevinga un canvi real, cal que els oferim també beneficis concrets, a canvi de la resposta a les nostres demandes. Això donaria a Al-Assad les armes polítiques per demostrar-los, als altres membres del Govern, la conveniència d'una cooperació amb nosaltres, per tal d'afavorir els interessos de Síria, en comptes d'intensificar gradualment la confrontació que mantenen.

En aquest sentit, un dels incentius que podem oferir a Al-Assad és que jugue un autèntic paper en la discussió estratègica sobre el futur de la regió. Després de la guerra del Golf de 1991, la manera com Síria va intentar ser escoltada pels Estats Units va ser establir una via siriana per al procés de pau del Pròxim Orient.

D'ençà de la mort del president Hafiz al-Assad, ara fa tres anys, poc temps després de la reunió amb Bill Clinton a Gi-

Qui vol ser un màrtir?

nebra, no hi ha hagut cap via siriana. La marginació diplomàtica ha estat una font de frustració per a Síria —una frustració que s'intensificarà a mesura que el país es veja encerclat d'estats prooccidentals (incloent-hi l'Iraq).

Hauríem de fer palesa, per tant, la nostra voluntat de començar a parlar amb Síria dels interessos regionals que té, però només amb la condició que comence a trencar els vincles amb els terroristes.

Els Estats Units, a més, hauríem de deixar clar que, si això s'esdevé, traurem Síria de la llista de països patrocinadors del terrorisme. El 1990 ja la'n vam traure, com a premi a un futur tractat de pau amb Israel que mai no es va produir; hauríem d'advertir Síria que només n'eixirà en el cas que hi haja canvis efectius en la relació que mantenen amb grups terroristes.

Traure Síria de la llista permetria l'entrada d'ajuda econòmica americana en aquell país, per primera vegada en molts anys, i l'augment substancial d'assistència per part de les institucions financeres internacionals. Apartar Síria del terrorisme per mitjà del compromís diplomàtic seria un gran èxit, no sols per a la campanya antiterrorista, sinó també per a la política al Pròxim Orient. A més, els èxits que aconseguiríem a Síria ajudarien a fer front d'una manera més efectiva, o fins i tot a canviar, l'actitud dels estats que donen suport al terrorisme.

En aquest sentit, la visita de Powell a Damasc podria esdevenir un punt d'inflexió en la guerra contra el terrorisme —que permetria a l'administració de Bush casar els èxits militars amb avenços diplomàtics encara millors.

Sovint, quan parlem dels terroristes suïcides, els titllem, sense pensar, d'inadaptats il·lusos o homicides, representants del mal que naveguen en la pobresa, la ignorància i l'anarquia. El mateix president Bush, a la conferència de les Nacions Unides per als països pobres, que es va celebrar l'any passat a Monterrey, Mèxic, va dir: "Lluitem contra la pobresa, perquè l'esperança és una resposta al terror." El senador republicà per Virgínia John Warner argumentava que era necessària una nova doctrina de seguretat que incloguera les guerres preventives, perquè "els qui cometen atacs suïcides contra el món lliure no són racionals". Un informe del Departament d'Estat coincidint amb el primer aniversari de l'11 de setembre deia que "l'ajuda per al desenvolupament hauria de basar-se en la creença que la pobresa és la llavor del terrorisme". L'argument que lliga pobresa amb terrorisme, però, malgrat que sembla lògic, perd credibilitat a mesura que els estudis ens demostren que els terroristes suïcides i els qui els donen suport no solen ser persones ignorants ni pobres. Tampoc no són bojós, ni covards, ni apàtics, ni asocials. Segons que ens conta Todd Stewart —un general retirat de les forces aèries que dirigeix el programa de la Universitat d'Ohio per a la seguretat nacional i internacional—, si els grups terroristes depengueren d'aquest tipus de gent inadaptada, "no serien capaços de produir assassins efectius i fiables". En el cas de la bomba que un suïcida va fer esclatar fa dues setmanes a Tel Aviv, per exemple, on van morir dos vianants, tant l'agressor com l'home a qui acusen de complicitat es van criar a la Gran Bretanya, en unes circumstàncies relativament pròsperes, i van anar a la universitat.

L'economista de Princeton Alan Krueger, i altres, van fer un estudi, el 2002, on comparaven els militants de Hezbollah que morien en accions violentes amb altres libanesos de la mateixa edat. El resultat fou que els membres de Hezbollah tenien menys probabilitats de pertànyer a famílies pobres, i més d'haver cursat estudis secundaris.

Nasra Hassan, treballadora social pakistanesa, va entrevistar-se amb uns 250 aspirants palestins a terroristes suïcides, i amb els seus caps de reclutament. "Cap d'ells no era analfabet, ni pobre, ni curt de gambals, ni depressiu", va informar el 2001. "Tots pertanyien a famílies normals i tenien un comportament familiar també normal." Una enquesta que va fer l'any 2001 una entitat palestina sense ànim de lucre, el Centre de Prospecció per a la Recerca Política, indicava que els adults palestins amb dotze o més anys d'estudis tenien més tendència a donar suport als atacs suïcides que els qui no sabien llegir.

Els funcionaris de l'Agència d'Intel·ligència de l'exèrcit nord-americà que han interrogat els membres saudites d'Al-Qaida a la badia de Guantánamo, a Cuba, m'han contat que aquests fonamentalistes, i especialment els líders, solen tenir estudis: n'hi ha molts amb estudis universitaris i que provenen de famílies ben situades. La motivació i dedicació que mostren són ben evidents en la voluntat de sacrifici material i psicològic (deixen enrere família, treball i seguretat), i de viatjar molt i córrer amb les despeses. La recerca ens mostra que, en general, els terroristes suïcides no presenten trets de disfunció social (sense pares, sense amics i sense treball). No expressen temor per l'enemic, ni desesperació, ni senten que no tenen "res a perdre" perquè els manca una carrera o una mobilitat social, cosa que s'avindria més amb les teories economicistes sobre el comportament criminal. Els terroristes suïcides no opten pel paradís perquè estiguen desesperats. Si ho feren, diuen els clergues musulmans que les accions que fan serien criminals i blasfemes, perquè el martiri per Al·là està justificat, però no el suïcidi personal. Un estudi de les actituds internacionals envers els Estats Units, dut a terme pel Pew Research Center el desembre del 2002, amb moltes enquestes als musulmans, d'Algèria a Indonèsia, mostrava que el suport envers els "màrtirs" va en augment. Un informe de les Nacions Unides indicava que, des del moment que els Estats Units es van mobilitzar per envair

SCOTT ATIRAN